

یک عمر مدیریت علمی

به صورت ساده می توان جعفر میلی منفرد را در یک جمله خلاصه کرد، او به عنوان یکی از محصولات دانشگاه امیرکبیر، یک عمر فعالیت علمی مستمر داشت، از دل تدریس در همین دانشگاه مدیریت علمی را تجربه کرد و به وزارت علوم رفت. بیش از ده سال معاون وزیر بود اما با کارنامه‌های سنگین، به بهانه سیاسی توانست وزیر شدن را تجربه کند و در نهایت هجدهم خردادماه ۷۱ سالگی پس از تحمل یک دوره بیماری درگذشت.

او متولد ۱۳۳۲ در شهر تهران بود. تحصیلات دانشگاهی را از دانشگاه پلی تکنیک آغاز کرد، لیسانس مهندسی برق را گرفت و برای ادامه تحصیل به فرانسه رفت. ابتدا دیپلم تخصصی را از مدرسه عالی سوپلیک دریافت کرد و بعد از آن برای دریافت فوق لیسانس به دانشگاه پاریس ۶ رفت. در سال ۱۳۶۰ فوق لیسانس مهندسی برق گرفت و سه سال بعد در همین رشته از رساله دکتری دفاع کرد. نکته مهم درباره حضورش در پاریس به این موضوع برمی گشت که او همزمان فعالیت سیاسی دانشجویی را انجام می داد و در سال ۱۳۵۸ همراه با تعدادی دیگر از دانشجویان اقدام به تاسیس «کانون اسلامی دانشجویان در پاریس» کرد.

بازگشت به ایران

میلی منفرد در سال ۱۳۶۳ به ایران برگشت و تدریس در دانشگاه امیرکبیر را آغاز کرد. سه سال بعد با دریافت حکمی معاون امور جنگ این دانشگاه شد. در سال ۱۳۶۸ دو حکم دیگر گرفت، معاون آموزشی دانشگاه امیرکبیر و همزمان سرپرست دانشگاه تفرش شد. تا اینکه سال ۱۳۶۹ اولین حکم کلان را دریافت کرد. در دولت اکبر هاشمی رفسنجانی و در سال‌هایی که مصطفی معین وزیر علوم بود، به عنوان معاون دانشجویی این وزارتخانه منصوب شد و تا سال ۱۳۷۲ این سمت را در اختیار داشت اما در دومین دولت هاشمی، به دانشگاه امیرکبیر برگشت و ۴ سال معاون پژوهشی بود. با روی کار آمدن دولت خاتمی و انتخاب مجدد معین، او باز هم راهی وزارت علوم شد و معاونت دانشجویی را از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۷۹ در اختیار گرفت و دوره‌ای پر افتخار را تجربه کرد که مهمترین رخدادش حمله به کوی دانشگاه بود. سال ۱۳۷۹ دو حکم جدید گرفت: معاون فناوری وزارت علوم شد و همزمان ریاست بر سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران را برعهده داشت؛ جایگاهی که تا سال ۱۳۸۱ در اختیارش بود. پس از استعفا معین در شهریور ۱۳۸۲، توسط خاتمی به عنوان سرپرست وزارتخانه انتخاب شد. با حضور جعفر توقیفی، در وزارتخانه ماند و تا پایان دولت خاتمی قائم مقام وزیر و معاون طرح و توسعه وزارت علوم بود. اما با آمدن احمدی نژاد، از وزارت علوم جدا و به دانشگاه برگشت و دو مسئولیت سرپرستی گروه مکترونیک و قلب علمی را در دانشگاه برعهده داشت.

ماجرای وزارت

با آغاز دوره ریاست جمهوری حسن روحانی، او میلی منفرد را به عنوان وزیر پیشنهادی به مجلس نهم معرفی کرد اما در روزی پر حاشیه، نتوانست رای اعتماد بگیرد. استدلال مخالفان، فعالیت‌هایی بود که در سال ۱۳۸۸ به او نسبت داده شده بود. ماجرا از این قرار بود که مخالفان مدعی بودند که او هدایت‌گر جریان‌های دانشجویی پس از انتخابات بوده؛ در همین زمینه فیلمی هم در مجلس پخش شد که او در جمع برخی اساتید نشسته، جلسه‌ای که در آن درباره مسائل پس از انتخابات حرف زده می شود اما نکته جالب این بود که در این فیلم میلی منفرد هیچ حرفی نمی زند اما همان حضور در جلسه از سوی مخالفان به حمایت از جریان‌های معترض دانشجویی نسبت داده شد تا او نتواند به وزارت برسد. در آن جلسه، میلی منفرد جمله‌ای ماندگار دارد، جایی که می گوید: «دانشگاه دارالتأدیب نیست. دانشگاهی که استاد و دانشجو در آن تحقیر شوند و مضطرب باشند دانشگاه اسلامی نیست. دانشگاه محل اجتماعی شدن و رشد سیاسی است و نه میدان بازی سیاسی.» پس از عدم رای اعتماد به عنوان معاون به وزارت علوم برگشت اما همین حضور با حاشیه‌هایی همراه بود و برخی نماینده‌ها وزیر را بابت این انتصاب به یاد انتقاد گرفتند و همین انتقادها منجر به استیضاح فرجی دادا شد. البته میلی منفرد در آخرین دوره حضور در وزارت علوم بین ۹۲ تا ۹۳ دو بار از معاونت آموزشی استعفا داد. اولین استعفا در دوره فرجی دادا، با مخالفت وزیر رزوه‌رو شد و سرانجام با حضور محمد فرهادی به عنوان وزیر، استعفای او پذیرفته شد تا پرونده حضورش در وزارت علوم بسته شود و فردی که سابقه‌ای طولانی در این وزارتخانه داشت، با بهانه‌های سیاسی نتواند وزیر شود. از آن پس به بعد او از فضای سیاسی فاصله گرفت.

جریان شناسی

همه یاران جلیلی

بررسی حضور شخصیت‌های نزدیک به سعید جلیلی و دولت در سایه او

دولت سایه در دولت اصلی

از جمله چهره‌های شاخص نزدیک به این حلقه در دولت سیزدهم علی باقری کنی، سرپرست فعلی وزارت امور خارجه است که پیش از رسیدن به این سمت معاون سیاسی وزارت امور خارجه و رئیس تیم مذاکره کننده ایران در مذاکرات احیای برجام بوده است که جایگزین سعیدعباس عراقچی فارغ التحصیل اندیشه سیاسی دانشگاه کنت انگلستان شد. باقری کنی، فارغ التحصیل دانشگاه امام صادق است و زمانی که جلیلی مسکن مذاکرات هسته‌ای در سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۲ را برعهده داشت نیز معاون او بود؛ رئیس ستاد انتخاباتی جلیلی در سال ۱۳۹۲ که همچون خود او از مخالفان جدی مذاکره با آمریکا بود.

مهدی صفری

معاون دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه در دولت رئیسی دیگر حلقه نزدیک به سعید جلیلی است. او زمانی که سعید جلیلی مدیریت مذاکرات هسته‌ای را برعهده داشت، عضو تیم مذاکره کننده هسته‌ای بوده است. صفری در تیم جدید مذاکره کننده هسته‌ای ایران در دولت رئیسی که به سرپرستی باقری کنی شکل گرفت، حضور پررنگی داشته است. او در یکی از جلسه‌هایی که گفتمان دولت سایه با عنوان «سیاست خارجی واقعی» برگزار کرد حضور داشت. او در توضیح فرصت تعامل با روسیه و چین توضیح داد: «کسی مخالف مذاکره نیست اما راه حل‌های دیگر چه در بحران و چه در شرایط عادی هست که ما می توانیم روابطمان را با کشورها، به ویژه همسایگان به گونه‌ای ببندیم که ضربه امنیتی خودمان و این کشورها را بالا ببریم. یعنی به گونه‌ای با کشورهای همسایه و بعد کشورهای دیگر مثل روسیه، چین و هند همکاری کنیم که بتوانیم نیازهای خودمان و آنها را تامین کنیم. اگر از این فرصت‌ها استفاده کنیم، تهدیدهایی که از جانب آن کشورها به ما وارد است، خود یک فرصت می شود.»

سیدجواد ساداتی نژاد

وزیر سابق کشاورزی دولت سیزدهم از دیگر افراد مرتبط با سعید جلیلی مطرح می شود. او پس از رسیدن به سمت وزیر جهاد کشاورزی در یکی از جلسات دولت سایه با حضور جلیلی شرکت کرد؛ جلسه‌ای که به گفته جلیلی تعداد زیادی از شرکت کنندگان در آن در هفت هشت سال گذشته در جلسات بسیار زیادی که در حوزه کشاورزی حاضر بودند، درباره مباحث مختلفی در عرصه کشاورزی، وضع موجود و وضع مطلوب به تبادل نظر پرداختند. اما در دوره دوساله حضور او در جهاد کشاورزی، بزرگترین پرونده تخلف در این وزارتخانه، از جمله فساد ۱۱۰۰ میلیاردی پرونده نهاده‌های دامی و فساد چای دیش، روی داد و او در نهایت برای پرونده نهاده‌های دامی به سه سال حبس محکوم شد.

جواد اوچی

وزیر نفت دولت سیزدهم، دیگر چهره نزدیک به سعید جلیلی است. او از همان سال نخست تشکیل دولت سایه در سال ۱۳۹۶ در جلسات آن حضور پیدا می کرد، به انتقاد از وزارت نفت بیژن زنگنه می پرداخت و معتقد بود که میزان پیشرفت پروژه‌های نفتی در دولت روحانی ضعیف‌تر از دولت احمدی نژاد بوده است. تفکر نفتی او همچون سعید جلیلی است. معتقد به برجام نیست و با تکیه بر توان داخلی، نفت را در اوج می بیند. او در حاشیه یکی از جلسات هیئت دولت در جمع خبرنگاران گفت: «معتدل برجام و خارجی‌ها نبودیم، از توان و ظرفیت‌های داخلی

اجرائی فرمان امام و... جلیلی به ثابته قبول داده بود که برای کمک به پیشبرد دیپلماسی اقتصادی در دولت و مجلس روی او و دولت در سایه حساب کند. ثابته که به عنوان یکی از نزدیکان جلیلی به شمار می رود تاکنون هیچ سمت اجرائی نداشته است و مجری شبکه افق (برنامه جهان آرا) و مجری برنامه اینترنتی رودررو بوده است. او از سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۷ در دولت سایه سعید جلیلی حضور داشت و در کارگروه‌های آن شرکت می کرد.

دولت در سایه و سعید جلیلی

«دولت سایه با بهره گیری از مدیران باتجربه و موفق، اصناف و اتحادیه‌ها، جوانان متخصص و اساتید دانشگاه در قالب بیش از ۲۰ کارگروه تخصصی و چندین کارگروه موضوعی، طی ۸ سال گذشته به منظور کمک به دولت مستقر اقدام به طراحی اقدامات گام به گام در موضوعات اساسی اقتصادی، مدیریتی، سیاسی و فرهنگی نموده است.» این تعریفی است که در سایت اختصاصی سعید جلیلی درباره دولت سایه نوشته شده است، در این سایت، ۶ کارگروه نیرو، کارگروه حقوق، کارگروه کشاورزی، کارگروه شیلات، مجموعه کارگروه‌های اقتصادی و کارگروه ارتباطات وجود دارد. اما بنابر اظهاراتی کارگروه‌های پولی و مالی (نظام بانکی، ارز، تامین مالی، بودجه، بازار سرمایه، خصوصی سازی، هدفمندی یارانه‌ها، مالیات)؛ کشاورزی (ترازبخش، زراعت و باغی، دام و طیور، شیلات، گیاهان دارویی)، محیط زیست، خودرو، نیرو (آب، برق، انرژی‌های تجدیدپذیر)، نفت و گاز، اشتغال و کارگری، اصناف و صنعت، تعاملات اقتصادی خارجی، تحریم، سلامت، دانش بنیان، معدن، مدیریت شهری، بیمه، حسابرسی، هواشناسی، سازمان برنامه، مسکن، مدیریت بحران، روستا و عشایر، حقوقی، دولت الکترونیک، کارگروه سیاست خارجی، فضای مجازی، آموزش و پرورش، ورزش، زنان و خانواده، گردشگری، آموزش عالی، وزارت ارشاد، شورایی عالی انقلاب فرهنگی، جمعیت و مسجد از جمله کارگروه‌های فعال در دولت سایه هستند.

جلیلی در زمینه‌های مختلفی از جمله انرژی، کشاورزی، فناوری و اقتصاد اظهار نظر کرده است؛ کلی گویی‌هایی که به نظر می رسد حتی خود جلیلی نیز از جلسات تخصصی کارگروه‌های دولت در سایه اش نتوانسته بینش تخصصی به دست آورد. در یکی از نشست‌های سایت جلیلی که با عنوان «امتداد انتخاب» سلسله نشست‌هایی را برگزار می کند، درباره نقش مجلس در سیاستگذاری فناوری‌های پیشرو صحبت می کند. تأکید او بر این است که باید در پنج سال و ده سال آینده جهش داشته باشیم، باید هوش مصنوعی فهمیده شود و اگر کشورهای جهان پیشاپیش اعلام می کنند که در این زمینه می خواهیم انحصار داشته باشیم و اگر چنین شرایطی ایجاد شد باید در این موضوع عقب نمانیم و انحصار ما را محدود نکند. مجلس باید ابعاد فنی و راهبردی و فرهنگی هوش مصنوعی را مدنظر قرار دهد و به آن توجه کند. باید فهم و آگاهی و چابکی در فهم فناوری‌های پیشرو و در عین حال نظارت بر قوانین داشته باشیم. در واقع او در گفتمان‌های خود بیشتر در حال تئوری پردازی است.

منصوره محمدی
خبرنگار گروه سیاسی

وقتی در مسئولیت و جایگاه رسمی مورد نظرشان قرار نگرفتند، از دولت در سایه بودن بهره جستند و تشکیلاتی به گنجه خودشان گفتمان «دولت در سایه» را مطرح کردند؛ تشکیلاتی که حول سعید جلیلی از چهره‌های شاخص اصولگرای تندرو و با حضور بخشی از جبهه پایداری شکل گرفت. جلیلی تا پیش از این دو دوره نامزد شرکت در انتخابات ریاست جمهوری شد و حالا برای سومین بار عزم پاستور کرده است. جلیلی را از چهره‌های مؤثر و متأثر در جبهه پایداری می دانند، هر چند که در این حزب نیز خودخواسته یا ناخواسته نقشی در سایه را داشته است و «اصلاح» خطاب کردن او از سوی آیت الله محمدتقی مصباح یزدی نیز نتوانست او را در هیچ دوره‌ای کاندیدای نهایی جبهه پایداری کند. پایداری‌ها در سال ۱۳۹۲ در نهایت باقری لنگرانی را کاندیدای اصلاح خود معرفی کردند و در سال ۱۴۰۰ نیز سیدابراهیم رئیسی را به جلیلی ترجیح دادند. در انتخابات پیش رو نیز گمانه‌زنی‌هایی مطرح شده که خبر از احتمال عدم حمایت جبهه پایداری از او دارد. اما آنچه در این بین همواره قابل تأمل بوده است؛ حضور حلقه جلیلی در فضای سیاسی و مدیریتی کشور و نقش آفرینی این جماعت در بُعد سیاست داخلی و خارجی است. چهره‌هایی که با وجود اینکه جلیلی نتوانست به عنوان رئیس جمهوری پیروز انتخاباتی باشد؛ اما نگاه مدنظر او و دولت در سایه‌اش در نهادهای گوناگون حاکم یا حداقل اثرگذار بوده است. هم پیمان‌های جلیلی در دولت و مجلس حضور پررنگی دارند و دنبال کردن اظهارنظرها و خط فکری آنها، نزدیکی حلقه یاران اش به تفکرات او را به خوبی نشان می دهد. اما حلقه اطراف سعید جلیلی چه کسانی هستند؟ بخشی از نمایندگان مجلس، چهره‌های شاخصی در دولت سیزدهم، فعالان سیاسی و دانشجویی و همچنین اساتید دانشگاه، حلقه اصلی اطرافیان جلیلی را در دولت سایه و در تفکری که به او معتقد است تشکیل می دهند. در همین راستا با نگاهی به دولت در سایه و حلقه جلیلی به جریان شناسی آن می پردازیم.

همراه مجلسی جلیلی در روز ثبت نام انتخابات ریاست جمهوری

وقتی او برابری کاندیداتوری در انتخابات زود هنگام دولت چهاردهم، به وزارت کشور رفت، از جمله افرادی که با او همراهی کرد، امیرحسین ثابته، نماینده جوان مجلس دوازدهم بود که در انتخابات اخیر سومین گزینه ورود به مجلس از حوزه انتخابیه تهران بود. ثابته پس از رسیدن به کرسی نمایندگی مجلس در تهران، از حضورش در یکی از جلسات دولت سایه خبر داد و به جزئیات جلسه پرداخت. در جلسه‌ای که تعدادی از مسئولان دولت نیز حضور داشتند؛ از مسئولان وزارت اقتصاد گرفته تا وزارت جهاد کشاورزی، بانک مرکزی، استانداری تهران، ستاد